STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
YVESE BOTA
přednesené dne 15. února 2007 [1]

1. Probíhající řízení o předběžné otázce se poprvé týká výkladu čl. 5 bodu 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 [2], který zavádí pravidla pro určení zvláštní příslušnosti, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, odchylující se od obecné příslušnosti založené na místě bydliště nebo sídla žalovaného.

2. Toto ustanovení v písm. b) stanoví, že týká-li se spor mezinárodní smlouvy o koupi zboží, žalobce může žalovat žalovaného u soudu místa, kam podle smlouvy zboží bylo nebo mělo být dodáno.

3. V projednávaném případě se jedná o to, zda se uvedené ustanovení použije, a případně jakým způsobem, týká-li se žaloba zboží, které bylo dodáno na více míst na území jednoho členského státu.

4. V tomto stanovisku tvrdím, že čl. 5 bod 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 se použije v případě více míst dodání za podmínky, že se všechna tato místa nacházejí na území pouze jednoho členského státu. Rovněž uvádím, že, týká-li se žaloba bez rozlišení všech míst dodání, otázka, zda žalobce může žalovat žalovaného u soudu jakéhokoli místa dodání, nebo zda musí podat svou žalobu u soudu některého konkrétního místa z těchto míst dodání, spadá do vnitrostátního práva a že, neobsahuje-li vnitrostátní právo v tomto ohledu žádné pravidlo, žalobce může žalovat žalovaného u soudu místa dodání podle své volby.

I – Právní rámec

5. Nařízení č. 44/2001 bylo přijato Radou Evropské unie na základě ustanovení hlavy IV Smlouvy o ES, která přiznávají Evropskému společenství pravomoc přijmout opat-

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Nařízení ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42).

ření týkající se oblasti soudní spolupráce v občanských věcech, která jsou nezbytná k řádnému fungování společného trhu.

6. Cílem tohoto nařízení je nahradit Bruselskou úmluvu ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [3] ve všech členských státech [4]. Nařízení č. 44/2001 vstoupilo v platnost dne 1. března 2002. Vztahuje se pouze na řízení zahájená a veřejné listiny vypracované po jeho vstupu v platnost [5].

7. Toto nařízení vychází ve značné míře z Bruselské úmluvy, se kterou chtěl zákonodárce Společenství zajistit opravdovou návaznost [6]. Přebírá systém pravidel pro určení příslušnosti stanovený touto úmluvou, založený na obecné příslušnosti soudů založené na místě bydliště nebo sídla žalovaného, která je doplněna pravidly pro určení zvláštní nebo společné příslušnosti více soudů.

8. Článek 2 odst. 1 nařízení č. 44/2001 tak stanoví:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu."

9. Článek 5 nařízení č. 44/2001 zní následovně:

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována:

3 — (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32). Úmluva ve znění úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Úř. věst. L 304, s. 1 a pozměněné znění s. 77); úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky (Úř. věst. L 388, s. 1); úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1) a úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království (Úř. věst. 1997, C 15, s. 1). Konsolidované znění Bruselské úmluvy, ve znění těchto čtyř přístupových úmluv, bylo zveřejněno v Úř. věst. 1998, C 27, s. 1 (dále jen „Bruselská úmluva").

4 — Tři členské státy, Dánské království, Irsko a Spojené království Velké Británie a Severního Irska se domohly toho, že se v zásadě nebudou podílet na opatřeních přijímaných na základě hlavy IV Smlouvy o ES. Nicméně Irsko a Spojené království souhlasily s tím, že budou vázány nařízením č. 44/2001 (viz dvacátý bod odůvodnění tohoto nařízení). Dánsko rovněž souhlasilo s používáním nařízení č. 44/2001 na základě dohody ze dne 19. října 2005, schválené rozhodnutím Rady 2005/790/ES ze dne 20. září 2005 o podpisu Dohody mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti, uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech jménem Společenství (Úř. věst. L 299, s. 61). Bruselská úmluva se nadále použije v souladu s článkem 68 nařízení č. 44/2001 na území členských států, na něž se nevztahuje působnost Smlouvy, tak jak je definována v článku 299 této smlouvy. Konečně nařízení č. 44/2001 se použije od 1. května 2004 v deseti nových členských státech Evropské unie.

5 — Článek 66 nařízení.

6 — Devatenáctý bod odůvodnění nařízení č. 44/2001.

1) a) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn;

b) pro účely tohoto ustanovení a pokud nebylo dohodnuto jinak, je místem plnění zmíněného závazku:

– v případě prodeje zboží místo na území členského státu, kam podle smlouvy zboží bylo nebo mělo být dodáno,

– v případě poskytování služeb místo na území členského státu, kde služby podle smlouvy byly nebo měly být poskytovány;

c) nepoužije-li se písmeno b), použije se písmeno a);

[...]“

II – Spor v původním řízení

10. Ke sporu v původním řízení došlo mezi společností Color Drack GmbH [7], která má své sídlo ve Schwarzach (Rakousko), a společností LEXX International Vertriebs GmbH [8], jejíž sídlo se nachází v Norimberku (Německo).

11. Color Drack koupila od LEXX International Vertriebs sluneční brýle, za které sama plně zaplatila, ale které nechala dodat svým zákazníkům na různá místa v Rakousku přímo posledně uvedenou společností.

12. Color Drack poté zaslala LEXX International Vertriebs zpět neprodané brýle a požadovala po této společnosti vrácení částky 9 291,56 eur, navýšenou o úroky a vedlejší výdaje. Jelikož tato částka zůstala nezaplacena, Color Drack podala dne 10. května 2004 žalobu na zaplacení proti LEXX International Vertriebs u Bezirksgericht St. Johann im Pongau (Rakousko), v jehož obvodu se nachází sídlo společnosti Color Drack ve Schwarzach.

13. Tento soud se prohlásil za místně příslušného k rozhodnutí o této žalobě na

7 — Dále jen „Color Drack“.

8 — Dále jen „LEXX International Vertriebs“.

základě čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001. Měl za to, že místem plnění závazku, o nějž se jedná, pokud jde o převzetí neprodaného zboží, bylo místo sídla Color Drack. Vyhověl rovněž žalobě ve věci samé.

14. Landesgericht Salzburg (Rakousko), ke kterému byl podán opravný prostředek LEXX International Vertrieb, tento rozsudek zrušil z toho důvodu, že soud prvního stupně nebyl místně příslušný.

15. Tento odvolací soud měl za to, že čl. 5 bod 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 stanoví jediné místo, k němuž směřuje tento hraniční určovatel pro všechny nároky ze smlouvy o prodeji, včetně žaloby na vrácení částky za vrácené zboží. Podle uvedeného soudu není možné určení takového místa pouze na základě tohoto ustanovení, bylo-li zboží dodáno více zákazníkům na různá místa v Rakousku.

16. Landesgericht Salzburg z toho vyvodil, že jelikož čl. 5 bod 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 nelze použít, musí se na základě čl. 5 bodu 1 písm. c) tohoto nařízení použít ustanovení čl. 5 bod 1 písm. a) téhož nařízení. V souladu s těmito posledně uvedenými ustanoveními měla Color Drack podat svoji žalobu na zaplacení u soudu v Norimberku příslušného jakožto soud místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn.

17. Oberster Gerichtshof (Rakousko), ke kterému podala Color Drack kasační opravný prostředek, se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001.

18. Ve svém předkládacím rozhodnutí uvádí, že toto ustanovení chápe následujícím způsobem. V první řadě, jelikož stanoví zvláštní příslušnost, musí být předmětem striktního výkladu. Dále, na rozdíl od čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, stanoví čl. 5 bod 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 jediné místo, k němuž směřuje v něm uvedený hraniční určovatel pro všechny nároky ze smlouvy o prodeji nebo smlouvy o poskytování služeb. Konečně, určujícím kritériem mezinárodní příslušnosti je místo, kde bylo plnění skutečně poskytnuto.

19. Podle Oberster Gerichtshof by nebyla sporná příslušnost soudu, ke kterému podala

Color Drack žalobu v prvním stupni, pokud by veškeré zboží bylo této společnosti dodáno ve Schwarzach. Táže se nicméně, zda může být tato příslušnost dána i přesto, že zboží nebylo dodáno pouze v obvodu tohoto soudu, ale na různá místa členského státu kupujícího.

20. S přihlédnutím k těmto úvahám se Oberster Gerichtshof rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být čl. 5 bod 1 písm. b) [nařízení č. 44/2001] vykládán tak, že prodejce zboží, který má sídlo na území jednoho členského státu a tak, jak bylo dohodnuto, dodal zboží kupujícímu, který má sídlo na území jiného členského státu, na různá místa tohoto jiného členského státu, může být, co se týče smluvního nároku týkajícího se všech (dílčích) plnění, žalován kupujícím – případně podle volby kupujícího – před soudem jednoho z těchto míst (plnění)?“

III – Analýza

21. Oberster Gerichtshof ve svém předkládacím rozhodnutí připomenul, že jeho rozhodnutí nemohou být napadena opravnými prostředky podle vnitrostátního práva. Je tedy v souladu s článkem 68 ES příslušný obrátit se na Soudní dvůr s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu ustanovení nařízení č. 44/2001.

22. Je rovněž nesporné, že nařízení č. 44/2001 se v projednávaném případě použije, protože smlouva, o kterou Color Drack opírá svou žalobu, je prodejem zboží a toto řízení bylo zahájeno podáním žaloby na zaplacení po 1. březnu 2002.

23. Otázka položená předkládajícím soudem zahrnuje dva dotazy. Tento soud tak chce nejprve vědět, zda se čl. 5 bod 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 použije, bylo-li zboží tak, jak bylo dohodnuto mezi stranami, dodáno na různá místa na území pouze jednoho členského státu.

24. V případě kladné odpovědi na tento dotaz nás poté předkládající soud vyzývá k upřesnění, zda, týká-li se žaloba všech dodání, žalobce může žalovat žalovaného u soudu místa dodání podle své volby.

25. Postupně přezkoumám oba tyto body.

A – *K použití čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 v případě více míst dodání na území pouze jednoho členského státu*

26. LEXX International Vertrieb, jakož i německá a italská vláda tvrdí, že čl. 5 bod 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 nelze použít v případě více míst dodání.

27. Německá vláda uplatňuje, že použití tohoto ustanovení v tomto případě by bylo v rozporu se zněním tohoto ustanovení, které uvádí pouze jedno místo dodání [9]. Podle této vlády by takové použití bylo v rozporu se systematikou tohoto nařízení. V tomto ohledu uvádí, že sporné ustanovení je třeba jakožto pravidlo pro určení zvláštní příslušnosti vykládat striktně. Opírá se rovněž o čl. 5 bod 1 písm. c) uvedeného nařízení, na základě kterého se čl. 5 bod 1 písm. a) tohoto nařízení použije, nejsou-li splněny podmínky požadované v písm. b) téhož ustanovení.

28. Německá vláda, podporovaná italskou vládou, odkazuje rovněž na účel čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001. Uvádí, že cílem tohoto ustanovení je umožnit smluvním stranám určit soud příslušný pro rozhodování o žalobách založených na této smlouvě, jakož i zabránit existenci více příslušných soudů. Tvrdí, že uvedené ustanovení upravuje nejen mezinárodní příslušnost soudů jednoho členského státu, ale také jejich místní příslušnost.

29. Německá a italská vláda zdůrazňují, že v případě dodání na různá místa není možné určit na základě kritérií stanovených v čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 pouze jedno místo plnění a že umožnit žalobci podat žalobu v jednom z míst dodání nebo v každém z těchto míst dodání by bylo v rozporu s cílem tohoto ustanovení.

30. Italská vláda mimoto připomíná, že možnost volby příslušnosti stanovená v čl. 5 bodu 1 nařízení č. 44/2001 byla přijata z důvodů řádného výkonu spravedlnosti.

9 — Německá vláda v tomto ohledu odkazuje na německou verzi („der Ort in einem Mitgliedstaat"), anglickou verzi („the place in a Membre State") a na francouzskou verzi („le lieu d'un État membre").

Podle italské vlády přitom v případě více míst plnění smluvního závazku není možné určit místo, které má nejužší vztah mezi sporem a příslušným soudem.

31. Konečně německá vláda tvrdí, že její rozbor je v souladu se stanoviskem přijatým Soudním dvorem v rozsudku Besix [10], ve kterém Soudní dvůr rozhodl, že možnost volby příslušnosti, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, stanovená v čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, se nepoužije v případě nároku týkajícího se závazku nekonat, který nezahrnuje žádné zeměpisné omezení.

32. Tento rozbor nesdílím. Mám za to, stejně jako vláda Spojeného království a Komise Evropských společenství, že možnost volby příslušnosti stanovená v čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 se použije, bylo-li zboží v souladu se smlouvou mezi stranami dodáno na různá místa v jednom členském státě.

33. Své stanovisko opírám o systém zavedený čl. 5 bodem 1 nařízení č. 44/2001, jakož i o cíle sledované tímto nařízením s přihlédnutím k systému příslušnosti podle volby, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, stanovenému Bruselskou úmluvou a k nevýhodám, které přináší.

34. Dříve, než uvedu tyto důvody, musím nejprve uvést důvody, proč podle mého názoru nelze odpověď na přezkoumávanou otázku nalézt ve znění čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001.

1. Znění čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001

35. Na rozdíl od německé vlády jsem toho názoru, že znění čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 neumožňuje rozhodnout otázku, zda se možnost volby příslušnosti stanovená tímto ustanovením má použít v případě více míst dodání, či nikoliv.

36. V tomto ohledu se nedomnívám, že odpověď na tuto otázku lze vyvodit z odkazu na jediné místo dodání, tak jak je patrný v části věty „místo na území člen-

10 — Rozsudek ze dne 19. února 2002 (C-256/00, Recueil, s. I-1699).

ského státu, kam podle smlouvy zboží bylo nebo mělo být dodáno".

37. Otázka, na kterou mám odpovědět, se totiž týká věcné působnosti uvedeného ustanovení. Tato působnost je ve sporném ustanovení určena pojmem „prodej zboží", a nikoliv částí věty „místo na území členského státu, kam podle smlouvy zboží bylo nebo mělo být dodáno". Tato část věty uvádí pouze kritérium místní příslušnosti v případě prodeje zboží. Upřesňuje, co je místem plnění, které musí být přijato v případě tohoto typu smlouvy za účelem určení příslušného soudu.

38. Mimoto čl. 5 bod 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 stanoví, že žalobce může podat svou žalobu u „soudu" místa dodání zboží. V závislosti na rozsahu místní příslušnosti soudů dotčeného členského státu, tak jak je vymezena jeho vnitrostátními pravidly, mohou dodání na různá místa tohoto státu náležet do obvodu jednoho a téhož soudu. Existence více míst dodání na území téhož členského státu tedy nutně nevede k určení více než jednoho příslušného soudu.

39. V důsledku toho, kdybych musel vycházet pouze ze znění čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 a odkazu učiněného v tomto článku na jediné místo dodání, vyvstala by otázka, zda se toto ustanovení použije, dojde-li ke všem dodáním v obvodu pouze jednoho soudu.

40. Tyto úvahy podle mého názoru prokazují, že ze znění čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 není možné vyvodit jasné a přesné informace umožňující odpovědět na otázku, zda se toto ustanovení použije, a případně jakým způsobem, v případě více míst dodání.

41. V souladu s ustálenou judikaturou, neumožňuje-li znění některého ustanovení práva Společenství samo o sobě přesně určit, jak musí být chápáno a použito v dané situaci, je namístě jej vykládat s přihlédnutím k systematice a cílům právní úpravy, jejíž je součástí [11]. Odpověď na přezkoumávanou

11 — Rozsudky ze dne 16. května 2002, Schilling a Nehring (C-63/00, Recueil, s. I-4483, bod 24), a ze dne 10. prosince 2002, British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco (C-491/01, Recueil, s. I-11453, body 203 až 206 a uvedená judikatura). Viz ohledně nedávného použití rozsudek ze dne 14. prosince 2006, ASML (C-283/05, Sb. rozh. s. I-12041, body 16 a 22).

otázku musí být tudíž určena s přihlédnutím k systematice a cílům nařízení č. 44/2001.

a) Systém příslušnosti podle volby, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, zavedený Bruselskou úmluvou a jeho výklad judikaturou

2. Systém zavedený čl. 5 bodem 1 nařízení č. 44/2001 a cíle sledované tímto nařízením

44. Bruselská úmluva byla přijata členskými státy na základě článku 220 Smlouvy o ES [12], podle kterého mají členské státy zahájit jednání s cílem zajistit ve prospěch svých státních příslušníků zjednodušení formalit, jimž podléhá vzájemné uznávání a výkon soudních rozhodnutí a rozhodčích nálezů.

42. Jak jsem uvedl, nařízení č. 44/2001, které nahrazuje Bruselskou úmluvu, vychází ve značné míře z této úmluvy a navazuje na ni. Ukázal jsem rovněž, že čl. 5 bod 1 nařízení č. 44/2001 je inovací ve srovnání s obsahem čl. 5 bodu 1 uvedené úmluvy.

45. Cílem Bruselské úmluvy je podle její preambule stanovit jednoduchá pravidla mající podpořit volný pohyb soudních rozhodnutí. Podle Soudního dvora je tak jejím cílem „sjednotit pravidla pro určení příslušnosti soudů smluvních států zabráněním [...] existence více příslušných soudů ohledně téhož právního vztahu a posílit právní ochranu osob usazených ve Společenství, když zároveň umožňuje žalobci snadno určit soud, na který se může obrátit, a žalovanému přiměřeně předvídat, před kterým soudem může být žalován“ [13].

43. Za účelem správného pochopení dosahu této inovace a důsledků, které je z ní třeba vyvodit, pokud jde o podmínky použití čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001, zdá se nezbytné připomenout obsah systému příslušnosti podle volby, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, stanoveného Bruselskou úmluvou a obtíže, které přináší, jež chtěl zákonodárce Společenství tímto nařízením odstranit.

12 — Nyní článek 293 ES.

13 — Rozsudek ze dne 13. července 1993, Mulox IBC (C-125/92, Recueil, s. I-4075, bod 11).

46. Cílem Bruselské úmluvy je tedy zabránit vzniku příslušnosti více soudů pro tentýž právní vztah prostřednictvím sjednocení pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti soudů členských států prostřednictvím jednoduchých ustanovení umožňujících stranám snadno určit příslušný soud.

47. Tyto cíle jsou provedeny v článku 2 této úmluvy, který stanoví obecné pravidlo, podle kterého je příslušným soudem soud místa bydliště nebo sídla žalovaného.

48. Smluvní strany uvedené úmluvy stanovily, že se od této obecné příslušnosti lze odchýlit. Stanovily několik pravidel pro určení zvláštní příslušnosti, některá závazná jako pravidla ve věcech týkajících se nemovitostí, pojištění nebo smluv uzavřených spotřebitelem, a jiná fakultativní, v článku 5 Bruselské úmluvy, zejména pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, ve věci placení výživného nebo náhrady škody.

49. Tato pravidla pro určení zvláštní příslušnosti byla přijata za účelem splnění konkrétního cíle. Pokud jde o pravidla stanovená v tomto článku 5, smluvní strany chtěly žalobci umožnit podat svou žalobu u soudu, který má fyzicky nejužší vztah k okolnostem sporu, a který má tak nejlepší postavení k posouzení těchto okolností. Podle Jenardovy zprávy spočívají uvedená pravidla [14] na „úvaze, že mezi sporem a soudem, který v něm má rozhodnout, existuje úzký vztah".

50. Článek 5 Bruselské úmluvy tak ve svém původním znění stanovil, že žalovaný může být žalován, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu „místa, kde závazek byl nebo měl být splněn".

51. Soudní dvůr jednak upřesnil, jaký závazek je třeba brát v úvahu, a jednak, jak musí být určeno místo plnění tohoto závazku.

52. Soudní dvůr tak ve svém rozsudku ze dne 6. října 1976, De Bloos [15], rozhodl, že závazkem, který je třeba vzít v úvahu, je závazek odpovídající smluvnímu nároku, o který se opírá žaloba žalobce [16]. Jedná se

14 — Úř. věst. 1979, C 59, s. 1 a 22.

15 — 14/76, Recueil, s. 1497, body 11 a 13.

16 — Tento výklad byl potvrzen při uzavření úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, která v některých jazykových verzích změnila čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy za účelem upřesnění, že závazek, jehož místo plnění určuje soud příslušný pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, je „závazek, o nějž se jedná [v žalobě]". Stejné znění bylo převzato v čl. 5 bodu 1 písm. a) nařízení č. 44/2001.

tedy o smluvní závazek, o nějž se konkrétně jedná v žalobě, nebo jinými slovy, závazek, jehož nesplnění je uplatňováno.

53. Téhož dne Soudní dvůr v rozsudku Tessili [17] rozhodl, že místo, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn, musí být určeno v souladu s právem, které upravuje sporný závazek podle pravidel pro určení příslušnosti práva soudu, u něhož bylo zahájeno řízení týkající se daného sporu.

b) Problémy, které přináší čl. 5 bod 1 Bruselské úmluvy

54. Článek 5 bod 1 Bruselské úmluvy, tak jak byl vyložen judikaturou, vedl k mnoha kritickým komentářům. Mezi obtížemi, které toto ustanovení přináší, se mi z hlediska cílů této úmluvy zdají být v rámci projednávaného sporu relevantní tři nedostatky.

55. První nedostatek spočívá v nebezpečí existence více příslušných soudů pro rozhodování sporů vztahujících se k téže smlouvě.

56. Jak jsem ukázal, cílem Bruselské úmluvy je v co největším možném rozsahu zabránit existenci více příslušných soudů ve vztahu k téže smlouvě, aby bylo zabráněno nebezpečí vzájemně si odporujících rozhodnutí a zjednodušeno tak uznávání a výkon soudních rozhodnutí mimo stát, ve kterém byla vydána [18].

57. Nicméně použití výše uvedených rozsudků De Bloos a Tessili, ve vzájemném spojení, může mít za následek, že k žalobám založeným na odlišných závazcích, které ovšem vyplývají z téže smlouvy, budou příslušné soudy z různých členských států. Tato judikatura totiž vede k rozdělení závazků, které vyplývají z téže smlouvy a k určení místa plnění závazku, o nějž se jedná, v souladu s právem, které upravuje sporný závazek, podle pravidel pro určení příslušnosti práva soudu, u něhož bylo zahájeno řízení týkající se daného sporu.

58. Věc, ve které byl vydán rozsudek Leathertex [19], poskytuje dobrý přehled následků této judikatury. V uvedené věci belgická společnost, která působila jako obchodní zástupce na účet společnosti Leathertex, usazené v Itálii, žalovala posledně uvedenou v Belgii, když se domáhala zaplacení jednak nedoplatků na provizi, a jednak náhrady škody v důsledku výpovědi smlouvy pro její

17 — Rozsudek ze dne 6. října 1976 (12/76, Recueil, s. 1473, bod 13).

18 — Výše uvedený rozsudek Besix (bod 27 a uvedená judikatura).

19 — Rozsudek ze dne 5. října 1999 (C-420/97, Recueil, s. I-6747).

porušení. Podle belgických pravidel pro určení příslušnosti měl být závazek zaplatit odstupné splněn v Belgii, zatímco závazek zaplatit provizi měl být splněn v Itálii. V tomto rozsudku Soudní dvůr rozhodl, že na základě judikatury vytýčené ve výše uvedených rozsudcích De Bloos a Tessili je belgický soud příslušný pouze k rozhodování o žalobě na náhradu škody s tím, že k rozhodnutí o druhém nároku jsou příslušné italské soudy.

59. Soudní dvůr se snažil omezit účinky této judikatury. V rozsudku Shenavai [20] rozhodl, že v konkrétním případě sporu týkajícího se více závazků vyplývajících z téže smlouvy, o něž jde v žalobě podané žalobcem, může soud, u něhož bylo zahájeno řízení týkající se daného sporu, za účelem určení své příslušnosti použít zásadu, podle které příslušenství sleduje věc hlavní [21].

60. Nicméně nebezpečí existence více příslušných soudů nadále existuje v plném rozsahu, jsou-li dotčené závazky, jako ve výše uvedené věci Leathertex, považovány za rovnocenné. V tomto případě není podle čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy příslušný k rozhodování o celé žalobě založené na dvou rovnocenných závazcích vyplývajících z téže smlouvy stejný soud, musí-li být podle pravidel pro určení příslušnosti státu tohoto soudu jeden z těchto závazků splněn v tomto státě a druhý ze závazků v jiném smluvním státě.

61. Druhý nedostatek čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy spočívá ve složitosti jeho uplatnění, a tudíž v nedostatku předvídatelnosti výsledku tohoto uplatnění pro smluvní strany.

62. Jak jsem ukázal, cílem Bruselské úmluvy je tak běžně informovanému žalovanému umožnit přiměřeně předvídat, u kterého soudu, jiného než soudu státu, v němž má bydliště, může být žalován [22]. Tato úmluva totiž směřuje v rámci Společenství k posílení právní ochrany fyzických a právnických osob v něm trvale usazených tím, že stanoví společná pravidla pro určení příslušnosti zajišťující jistotu, pokud jde o rozdělení příslušnosti mezi jednotlivé vnitrostátní soudy,

20 — Rozsudek ze dne 15. ledna 1987 (266/85, Recueil, s. 239).

21 — Tamtéž (bod 19).

22 — Výše uvedený rozsudek Besix (bod 26 a uvedená judikatura).

u nichž může být zahájeno řízení týkající se daného sporu [23].

63. Proto, aby použití těchto pravidel mohlo vést k výsledku předvídatelnému hospodářskými subjekty, tato pravidla musí být velmi jednoduchá. Metoda určení příslušného soudu, tak jak byla definována výše uvedenou judikaturou De Bloos a Tessili, přitom ze strany vnitrostátního soudu, u něhož bylo zahájeno řízení týkající se daného sporu, vyžaduje několik složitých rozborů, jejichž výsledek není pro smluvní strany snadno předvídatelný.

64. Soud, u něhož bylo zahájeno řízení týkající se daného sporu, tak musí nejprve charakterizovat smluvní závazek, o nějž se jedná. Jestliže žalobce opírá svou žalobu o několik závazků, tento soud bude případně muset určit, zda mezi těmito závazky existuje určitá hierarchie, umožňující mu rozhodnout o celém sporu v souladu s výše uvedeným rozsudkem Shenavai.

65. Dále musí soud, u něhož bylo zahájeno řízení týkající se daného sporu, zjistit právo, které se podle jeho pravidla pro určení příslušnosti použije na závazek, o nějž se jedná. Případně se tak bude muset odvolat na úmluvu o právu rozhodném pro smluvní závazky otevřenou k podpisu v Římě dne 19. června 1980 [24].

66. Podle systému zavedeného touto úmluvou se smlouva řídí právem zvoleným stranami. Nebylo-li rozhodné právo dohodnuto, uvedená úmluva stanoví zásadu, podle které se smlouva řídí právem státu, s nímž vykazuje nejužší spojení, a stanoví domněnku, že až na výjimky je tímto státem země, ve které má strana poskytující pro smlouvu charakteristické plnění v okamžiku jejího uzavření své obvyklé bydliště.

67. Takto zvoleným hmotným právem může být rovněž taková mezinárodní úmluva podepsaná a ratifikovaná dotčeným členským státem, jako je úmluva Organizace Spojených národů o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, podepsaná dne 11. dubna 1980 ve Vídni.

23 — Tamtéž (bod 25).

24 — Úř. věst. L 266, s. 1, dále jen „Římská úmluva". V rozsahu, v němž Bruselská úmluva obsahuje možnosti volby příslušnosti umožňující žalobci zvolit si některý ze soudů z různých členských států, se členské státy mohou obávat, že se žalobce rozhodne podat žalobu u určitého soudu pouze z toho důvodu, že právo použitelné v tomto státě je pro něj příznivější. Cílem Římské úmluvy je omezit toto nebezpečí, obecně nazývané „forum shopping", určením vnitrostátního hmotného práva použitelného soudem, u něhož je zahájeno řízení týkající se daného sporu. Jejím cílem tak je, aby řešení ve věci samé bylo stejné bez ohledu na soud zvolený účastníky řízení. Tato úmluva je použitelná v patnácti členských státech Evropské unie před rozšířením dne 1. května 2004. Deset členských států, které přistoupily k Evropské unii k témuž datu, ke dni 14. dubna 2005 rovněž podepsalo Římskou úmluvu. Dne 14. ledna 2003 zahájila Komise postup za účelem přeměny této úmluvy na nařízení. Dne 15. prosince 2005 předložila návrh nařízení v tomto smyslu [Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o právu rozhodném pro smluvní závazky (Řím I), KOM (2005) 650 konečné].

68. Konečně, na základě rozhodného hmotného práva musí soud určit místo plnění sporného smluvního závazku. Může se prohlásit za příslušného pouze tehdy, nachází-li se toto místo v obvodu jeho místní příslušnosti.

69. Tato metoda je tedy složitá a funguje prostřednictvím použití mezinárodních úmluv, z nichž každá může sama vyvolávat vážné výkladové obtíže [25].

70. Třetí nedostatek čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy spočívá ve skutečnosti, že samotná pravidla zohledňovaná za účelem určení příslušného soudu nejsou nejvhodnějšími pravidly k určení soudu, který má nejužší vztah se sporem, který má být rozhodnut.

71. Ukázal jsem, že cílem možnosti poskytnuté žalobci tímto ustanovením odchýlit se od obecné zásady příslušnosti soudů založené na místě bydliště nebo sídla žalobce je umožnit žalobci podat žalobu u soudu, který má nejblíže k okolnostem sporu.

72. Tento cíl musí být sice uveden do souladu s cílem právní jistoty, a konkrétněji s cílem předvídatelnosti, které rovněž sleduje Bruselská úmluva a jejichž přednost před cílem úzkého vztahu Soudní dvůr uznal. Mimoto existence vztahu mezi soudem a sporem nepředstavuje sama o sobě kritérium pro určení příslušnosti stanovené v čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, protože kritériem pro určení příslušnosti výslovně stanoveným v tomto ustanovení je místo plnění závazku [26].

73. Přednost cíle právní jistoty před cílem úzkého vztahu může tedy odůvodňovat to, že v konkrétní situaci nebude soudem, u něhož je žalobcem zahájeno řízení týkající se daného sporu na základě čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, soud, který má nejužší vztah ke sporu.

74. Problém, který vzniká při provádění tohoto ustanovení, je však obecnější. Spočívá ve skutečnosti, že kritéria, která musí být používána na základě výše uvedené judikatury De Bloos a Tessili, nebyla stanovena v závislosti na cíli úzkého vztahu.

25 — Viz zejména, pokud jde o Římskou úmluvu, problém souladu mezi čl. 4 odst. 2 této úmluvy, který stanoví domněnku ve prospěch práva obvyklého bydliště strany poskytující pro smlouvu charakteristické plnění, a čl. 4 odst. 5 této úmluvy, který stanoví, že tato domněnka neplatí, vyplývá-li ze všech okolností, že smlouva vykazuje užší spojení s jiným státem.

26 — Rozsudek ze dne 29. června 1994, Custom Made Commercial (C-288/92, Recueil, s. I-2913, body 14 a 15).

75. Na základě metody určení místa plnění stanovené judikaturou Soudního dvora musí být totiž toto místo určeno podle hmotného práva členských států nebo mezinárodní úmluvy sjednocující toto hmotné právo, a cílem těchto předpisů není určení soudní příslušnosti. Z toho vyplývá, že, pokud jde o zaplacení peněžité částky, soud, jehož příslušnost je určena na základě této metody, je soudem bydliště nebo sídla dlužníka nebo věřitele podle toho, zda je podle rozhodného vnitrostátního práva zaplacení považováno za výběrné v bydlišti dlužníka nebo donosné do bydliště věřitele.

76. Je přitom možné se domnívat, že ve všech případech nabývá cíl úzkého vztahu skutečně svého plného významu a může ho být skutečně dosaženo jen tehdy, pokud je příslušným soudem soud, v jehož obvodu došlo k věcnému nebo naturálnímu plnění smlouvy. Příslušnost tohoto soudu je tak odůvodněná, protože z důvodu svého úzkého vztahu s místem pro smlouvu charakteristického plnění má nejlepší postavení k posouzení důkazních materiálů nebo svědectví dovolávaných stranami, jakož i případně ke zjištění skutečností tímto soudem samotným.

77. S přihlédnutím k těmto úvahám je třeba přezkoumat nový systém příslušnosti podle volby, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, zavedený nařízením č. 44/2001, a cíle sledované tímto nařízením.

c) Nový systém příslušnosti podle volby, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, zavedený nařízením č. 44/2001

78. Přezkoumávám-li cíle sledované nařízením č. 44/2001, zjišťuji, že stejně jako veškerá opatření přijatá v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech, je v souladu s článkem 65 ES cílem tohoto nařízení zlepšit a zjednodušit stávající pravidla.

79. Za tímto účelem, jak stanoví jeho druhý a jedenáctý bod odůvodnění, je cílem uvedeného nařízení sjednotit pravidla pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech pomocí pravidel pro určení příslušnosti, která jsou „vysoce předvídatelná".

80. Pokud jde o obsah těchto pravidel, jsou založená, stejně jako Bruselská úmluva, na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, a, jak je uvedeno v jedenáctém bodě odůvodnění nařízení č. 44/2001, musí být na tomto základě vždy určitelná. Stejně jako v uvedené úmluvě kromě obecné příslušnosti musí existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti.

81. V tomto ohledu zákonodárce Společenství výslovně stanovil, že tato zvláštní pří-

slušnost je založená na úzkém vztahu soudu ke sporu. Jak vyplývá z dvanáctého bodu odůvodnění nařízení č. 44/2001, tato zvláštní příslušnost musí existovat z důvodu úzké vazby mezi soudem a sporem nebo za účelem usnadnění řádného výkonu spravedlnosti.

82. Za účelem provedení těchto jednotlivých cílů se systém příslušnosti podle volby, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, stanovený nařízením č. 44/2001 velmi zřetelně odlišuje od systému Bruselské úmluvy.

83. Článek 5 bod 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 tak stanoví kritérium pro určení zvláštní příslušnosti pro dva nejčastější typy smluv v mezinárodních obchodních vztazích, kterými jsou smlouvy o prodeji zboží a poskytování služeb.

84. Mimoto v obou případech je tímto kritériem pro určení zvláštní příslušnosti místo pro smlouvu charakteristického plnění, tedy místo dodání zboží, pokud jde o smlouvu o prodeji, a místo poskytování služeb pro smlouvu o poskytování služeb.

85. V tomto stadiu mého rozboru lze ze systému stanoveného v čl. 5 bodu 1 nařízení č. 44/2001 a z cílů sledovaných tímto nařízením vyvodit následující poučení.

86. Pokud jde zaprvé o smlouvy o prodeji zboží a poskytování služeb, ustanovení čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 jsou tím, co lze nazvat „obecným" pravidlem pro určení zvláštní příslušnosti. Ustanovení čl. 5 bodu 1 písm. a) tohoto nařízení, které přebírá původní pravidlo Bruselské úmluvy [27], má pro oba tyto typy smluv pouze zcela podpůrnou úlohu. Jak totiž výslovně uvádí čl. 5 bod 1 písm. c) uvedeného nařízení, písmeno a) téhož ustanovení se použije pouze tehdy, nepoužije-li se jeho písmeno b).

87. Zadruhé, pravidlo pro určení zvláštní příslušnosti stanovené v čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 se použije na všechny nároky ze smluv. Jinými slovy, jak prokazuje důvodová zpráva uvádějící důvody, proč Komise navrhla tento předpis Radě Evropské

27 — Připomínám, že čl. 5 bod 1 písm. a) nařízení č. 44/2001 stanoví, že „pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, [osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována], u soudu místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn".

unie dne 14. července 1999 [28], zákonodárce Společenství chtěl ukončit existenci více příslušných soudů pro rozhodování žalob založených na téže smlouvě.

88. Místo dodání zboží a místo poskytování služeb jsou nyní kritériem pro určení příslušnosti pro všechny žaloby, které mohou být podány na základě smlouvy o prodeji zboží nebo smlouvy o poskytování služeb. Použije se tehdy, pokud se žaloba týká více závazků, bez ohledu na závazek, o nějž se jedná.

89. Z toho vyplývá, že čl. 5 bod 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 se použije na žalobu, která, jako v projednávaném případě, směřuje k vrácení zaplacené částky za zboží na základě doložky o jeho vrácení. Tento rozbor ostatně sdílí předkládající soud, podle kterého čl. 5 bod 1 nařízení č. 44/2001 stanoví jediný určující vztah pro všechny nároky ze smlouvy, tedy včetně všech takových vedlejších smluvních nároků, jako jsou nároky v projednávaném případě.

28 — Návrh nařízení Rady (ES) o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [KOM(1999) 348 konečné].

90. Zatřetí, jako v systému zavedeném Bruselskou úmluvou, existence vztahu mezi soudem a sporem nepředstavuje sama o sobě kritérium pro určení příslušnosti stanovené v čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001. Představuje pouze důvod, který zakládá tuto zvláštní příslušnost. Kritériem pro určení příslušnosti je místo dodání zboží nebo místo poskytování služeb.

91. Z toho vyplývá, že hlavním cílem tohoto ustanovení je právní jistota, na základě které musí být společná pravidla pro určení příslušnosti vysoce předvídatelná. Zákonodárce Společenství tím, že stanovil jako kritérium pro určení příslušnosti zvláštní kritérium, opustil složitý systém určování místa plnění smlouvy stanovený výše uvedenou judikaturou Tessili. Stejně tak tím, že stanovil jako zvláštní kritérium údaj, který bude nejčastěji čistě faktický, a v důsledku toho snadno zjistitelný stranami, umožnil stranám přiměřeně předvídat, u jakého jiného soudu než soudu státu, v němž má žalovaný bydliště, může být zahájeno řízení týkající se daného sporu vyplývajícího ze smlouvy.

92. V systému zavedeném čl. 5 bodem 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 je tak zajištěna právní jistota, protože smluvní strany jsou si vědomy toho, že všechny žaloby vyplývající

z této smlouvy mohou být podány u soudu místa dodání zboží nebo u soudu místa poskytování služeb.

93. Mimoto v tomto systému je důvod, na kterém je založena tato zvláštní příslušnost, lépe zohledněn, protože příslušným soudem je soud, v jehož obvodu má dojít k plnění charakteristickému pro smlouvu. V důsledku toho, byla-li smlouva plněna nebo došlo-li k částečnému věcnému plnění, určený soud bude mít vskutku ve většině případů fyzicky nejblíže k důkazním materiálům, které by mohly být relevantní pro řešení sporu.

94. Nyní je třeba přezkoumat, zda lze takový systém použít a zda splňuje cíle nařízení č. 44/2001 v případě více míst plnění pouze v jednom členském státě.

d) K použití čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 v případě více míst dodání pouze v jednom členském státě

95. S ohledem na předcházející skutečnosti směřuje otázka, zda se čl. 5 bod 1) písm. b) nařízení č. 44/2001 použije v případě více míst dodání, ve skutečnosti k přezkumu, zda může být v takovém případě splněn cíl směřující k zajištění vysokého stupně předvídatelnosti.

96. Jsem toho názoru, že tomu tak je tehdy, pokud ke všem dodáním došlo na území pouze jednoho členského státu.

97. Za účelem určení stupně předvídatelnosti, na který má žalobce nárok na základě nařízení č. 44/2001, je podle mého názoru třeba odkázat na hlavní cíl tohoto nařízení.

98. Hlavním cílem uvedeného nařízení je podle jeho druhého bodu odůvodnění sjednotit pravidla pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech a zjednodušit formality s ohledem na rychlé a jednoduché uznávání a výkon soudních rozhodnutí vydaných v některém členském státě v jiném členském státě.

99. Jeho cílem je vyřešit kompetenční spory v rámci mezinárodních sporů. Jak správně uvádí vláda Spojeného království, nařízení č. 44/2001 určuje mezinárodní příslušnost soudů členských států. Směřuje tak k tomu,

aby nebyla zahajována souběžná řízení ve více členských státech a aby ve dvou z těchto členských států nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí.

100. Tento cíl nařízení č. 44/2001 je jasně vyjádřen v článku 2 tohoto nařízení, podle kterého musí být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, žalovány „u soudů tohoto členského státu". Rovněž článek 5 bod 1 písm. b) tohoto nařízení uvádí, za jakých podmínek může být taková osoba, odchylně od jeho článku 2, „žalována v jiném členském státě". Nařízení č. 44/2001, stejně jako Bruselská úmluva [29], tedy upravuje mezinárodní kompetenční spory mezi soudními soustavami členských států.

101. Okolnost, že tudíž existuje více míst dodání v jednom členském státě, a případně více soudů tohoto státu příslušných k rozhodování určitého sporu, nezpochybňuje splnění cíle sledovaného nařízením č. 44/2001. I kdyby totiž mohlo být více soudů dotyčného členského státu příslušných z důvodu existence více míst dodání, nic to nemění na tom, že všechny tyto soudy se nacházejí ve stejném členském státě. Neexistuje tedy nebezpečí, že soudy v různých členských státech vydají vzájemně si odporující rozhodnutí.

102. Proti tomuto rozboru lze sice namítat skutečnost, že nařízení č. 44/2001 nemá pouze mezinárodní působnost, ale že má také v určitém rozsahu „místní" působnost. Soudem příslušným podle čl. 5 bodu 1 písm. b) tohoto nařízení tak není jakýkoli soud dotčeného členského státu. Zákonodárce Společenství chtěl, aby soudem příslušným k rozhodnutí sporu byl věcně příslušný vnitrostátní soud, v jehož územním obvodu bylo dodáno zboží nebo byly poskytnuty služby.

103. Cílem tohoto upřesnění je nicméně pouze zajistit, že příslušným vnitrostátním soudem je opravdu soud, který má nejužší vztah se skutkovými okolnostmi sporu. Tento cíl není popřen v případě více míst dodání ve stejném členském státě. Týká-li se žaloba bez rozlišení všech dodání, jako v projednávaném případě, všechny soudy, v jejichž územním obvodu došlo k jednomu nebo více dodáním, vykazují úzký vztah se

29 — Viz v tomto ohledu výše uvedený rozsudek Besix (bod 25).

skutkovými okolnostmi sporu. V důsledku toho bez ohledu na to, u kterého z těchto soudů žalobce zahájil řízení a u kterého musí být podány všechny žaloby založené na smlouvě zavazující strany, je cíl úzkého vztahu splněn.

104. Z toho vyplývá, že jak Komise správně uvedla, použití čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 v případě více míst dodání pouze v jednom členském státě je v souladu s cílem úzkého vztahu, na němž stojí toto pravidlo pro určení zvláštní příslušnosti.

105. Konečně, přezkoumávám-li v této fázi tuto otázku z hlediska konkrétní situace žalovaného, rovněž se nedomnívám, že by uplatnění dotčené volby v případě více míst dodání na území jednoho členského státu bylo v rozporu s ochranou, kterou je žalovaný oprávněn očekávat od nařízení č. 44/2001.

106. Žalovaný, strana smlouvy o mezinárodním prodeji, musí očekávat, že na základě možnosti volby poskytnuté žalobci čl. 5 bodem 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 bude případně žalován u soudu jiného členského státu než státu, kde má své bydliště. Žalovaný je si vědom toho, že žalobce má v souladu s tímto ustanovením možnost jej žalovat u soudu místa pro smlouvu charakteristického plnění. V projednávané věci musela LEXX International Vertriebs, která dodala dotčené zboží v Rakousku, vědět, že v případě sporu ji bude Color Drack moci žalovat u rakouského soudu.

107. Nedomnívám se, že by pro žalovaného existoval podstatný rozdíl mezi jediným dodáním a více dodáními, která by mohla vést k existenci více příslušných soudů pouze v jednom členském státě. Hlavní obtíží pro společnost nebo jednotlivce jako strany mezinárodního sporu je opatřit si obranu svých zájmů v jiném státě, než je jejich stát. Tato společnost nebo tento jednotlivec jsou tak nuceni si vyhledat poradce, se kterým je pro ně možné se dorozumívat a který zná jazyk, řízení a fungování soudů tohoto jiného státu. Jakmile žalovaný nalezl tohoto poradce a rozhodl se mu dát svou důvěru, má otázka, zda jej tento posledně uvedený bude zastu-

povat v uvedeném státě před soudem v tom či onom městě, ve skutečnosti dopad jen na výši jeho výdajů.

108. Mimoto v případě více míst dodání ve stejném členském státě může žalovaný, který zná tato místa, protože jsou dohodnuta ve smlouvě, předvídat, u kterých soudů tohoto státu bude moci být případně žalován tak, že se seznámí s použitelnými vnitrostátními předpisy.

109. Konečně při posuzování působnosti čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 je třeba připomenout, že smluvní strany mají možnost omezit nebo vyloučit možnost využít volbu příslušnosti stanovené tímto ustanovením. Mohou tak společnou dohodou stanovit z různých míst dodání to místo, které musí být přijato jako kritérium pro určení příslušnosti. Článek 5 bod 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 totiž stanoví, že kritéria pro určení zvláštní příslušnosti se použijí, „nebylo-li dohodnuto jinak".

110. Smluvní strany mohou rovněž určit soud nebo soudy příslušné k rozhodování sporů z této smlouvy dohodou o založení příslušnosti uzavřenou ve formě požadované článkem 23 nařízení č. 44/2001.

111. S přihlédnutím k těmto úvahám jsem toho názoru, že možnost volby příslušnosti stanovená v čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 se použije v případě více míst dodání, nacházejí-li se tato místa na území pouze jednoho členského státu.

112. Nezdá se mi, že by toto stanovisko bylo v rozporu s řešením přijatým Soudním dvorem ve výše uvedeném rozsudku Besix.

113. Ve věci, v níž byl vydán tento rozsudek se jednalo o to, zda se možnost volby příslušnosti stanovená v čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy použije v případě, že závazek, o nějž se jedná, spočívá v doložce o výlučnosti, kterou se dva podniky zavázaly jednat ve shodě v rámci veřejné zakázky a neuzavírat smluvní vztahy s jinými partnery.

114. Soudní dvůr rozhodl, že v takovém případě se tato možnost volby příslušnosti nepoužije, protože sporný smluvní závazek spočíval v závazku nekonat, který nezahrno-

val žádné zeměpisné omezení. Soudní dvůr tudíž konstatoval, že není možné určit jediné místo plnění, protože dotčený závazek měl být plněn ve všech členských státech.

B – *K otázce, zda podle čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 může žalobce podat svou žalobu u soudu místa dodání podle své volby, nebo u soudu nějakého konkrétního místa plnění*

115. Toto řešení není podle mého názoru použitelné, nacházejí-li se všechna místa plnění smlouvy pouze v jednom členském státě [30].

117. Komise tvrdí, že pokud je mezi různými dodáními jedno hlavní, zatímco ostatní se zdají být vedlejšími dodáními, žalobce bude muset podat svou žalobu u soudu místa plnění hlavního dodání. Při neexistenci hlavního dodání bude žalobce moci žalovat žalovaného u soudu jednoho z míst dodání podle své volby.

116. Nyní je třeba přezkoumat, zda na základě nařízení č. 44/2001 může žalobce podat svou žalobu u soudu místa dodání podle své volby nebo u soudu nějakého konkrétního místa plnění.

118. Komise tak navrhuje použít v rámci čl. 5 bodu 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 rozlišení mezi hlavním a vedlejším závazkem stanovené ve výše uvedeném rozsudku Shenavai.

30 — Řešení přijaté ve výše uvedeném rozsudku Besix by bylo podle mého názoru použitelné, pokud by se místa dodání nacházela v různých členských státech. V takovém případě jsem toho názoru, že možnost volby příslušnosti stanovená v čl. 5 bod 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 se nepoužije, protože cíle předvídatelnosti by nemohlo být dosaženo, jelikož případně příslušné soudy na základě tohoto ustanovení by se nacházely na území více členských států. Jsem rovněž toho názoru, že v takovém případě se vzhledem k cíli předvídatelnosti pravidel pro určení příslušnosti sledovanému nařízením č. 44/2001 a obtížím při použití čl. 5 bodu 1 písm. a) tohoto nařízení nepoužije ani toto posledně uvedené ustanovení. Použití tohoto posledně uvedeného ustanovení musí být z důvodu jeho zcela podpůrného charakteru omezeno na případ uvedený Komisí v jejím návrhu nařízení z roku 1999, tedy nachází-li se místo dodání zboží nebo místo poskytování služeb ve třetím státě. Je-li zboží dodáno nebo jsou-li služby poskytovány ve více členských státech, příslušným soudem může být podle mého názoru pouze soud bydliště žalovaného v souladu se zásadou stanovenou v článku 2 nařízení č. 44/2001.

119. Návrhu Komise nejsem nakloněn z následujících důvodů.

120. Zaprvé se domnívám, že tento návrh nenachází oporu v nařízení č. 44/2001.

121. Článek 5 bod 1 písm. b) tohoto nařízení, jak jsem ukázal, směřuje k přidělení všech žalob založených na téže smlouvě jedinému soudu. Mimoto stanoví, že tímto soudem je soud místa pro smlouvu charakteristického plnění, aby mohl být snadno určen stranami, a že je jím obecně soud, který má nejužší vztah k okolnostem sporu.

122. Již jsem uvedl, že cíl předvídatelnosti sledovaný nařízením č. 44/2001 je splněn v okamžiku, kdy se všechna místa plnění nacházejí ve stejném členském státě, jelikož žalovaný ví, pokud nebylo dohodnuto jinak, že může být žalován u soudu jednoho z těchto míst plnění.

123. Ukázal jsem rovněž, že týká-li se žaloba bez rozlišení všech míst dodání, všechny soudy, v jejichž územním obvodu došlo k dodání, mají stejně úzký vztah k okolnostem sporu. Cíl úzkého vztahu, o nějž se opírá čl. 5 bod 1 nařízení č. 44/2001, je tedy splněn stejným způsobem, žaluje-li žalobce žalovaného u soudu jakéhokoli místa dodání [31].

124. S přihlédnutím k těmto úvahám nenacházím v nařízení č. 44/2001 žádný důvod pro zavedení nových kritérií, která by měla určit, u kterého soudu musí být zahájeno řízení v případě více míst dodání, týká-li se žaloba všech dodání.

125. Zadruhé, jsem toho názoru, že kdyby byla přijata teze Komise, mělo by to za důsledek opětovné zavedení složitých kritérií do systému příslušnosti podle volby, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, stanoveného nařízením č. 44/2001, kterážto kritéria chtěl zákonodárce Společenství zjevně opustit. Pro smluvní strany by totiž bylo velmi obtížné jednoznačně určit, od kdy je určité dodání hlavním. Taková kvalifikace by znovu závisela na upřesněních, která by mohla přinést pouze judikatura.

31 — Situace by byla odlišná, kdyby se žaloba týkala speciálně zboží jednoho nebo více konkrétních dodání. V takovém případě jsem toho názoru, že by cíl úzkého vztahu, o nějž se opírá čl. 5 bod 1 nařízení č. 44/2001, ukládal žalobci podat svou žalobu u soudu nebo jednoho ze soudů místa dodání tohoto zboží.

126. Proto se nedomnívám, že nařízení č. 44/2001 odůvodňuje stanovení takových kritérií, jako jsou kritéria zamýšlená Komisí, za účelem určení toho, u soudu jakého z míst dodání musí být žalovaný žalován.

127. Nedomnívám se však ani, že nařízení č. 44/2001 přiznává žalobci právo podat svou žalobu u soudu jakéhokoli místa dodání. Nedomnívám se, že je cílem tohoto nařízení zajistit žalobci takovou svobodu volby. Tím, co podle mého názoru čl. 5 bod 1 písm. b) uvedeného nařízení vyžaduje, je, aby žalobce mohl žalovaného žalovat u soudu jednoho z míst dodání zboží a tento soud rozhodoval o všech sporech týkajících se téže smlouvy. Jinými slovy, toto ustanovení ukládá, aby žalobce mohl žalovat žalovaného u soudu, v jehož územním obvodu došlo k dodání, a aby tento soud byl jediným vnitrostátním soudem příslušným k rozhodování všech sporů vzniklých mezi stranami ze smlouvy o prodeji zboží.

128. Otázka, zda jsou všechny soudy, v jejichž obvodu došlo k dodání, příslušné k rozhodování o takové žalobě, která se týká všech dodání, nebo zda je k rozhodování tohoto druhu sporu příslušný jeden konkrétní soud z těchto soudů, spadá nicméně podle mého názoru do procesní autonomie členského státu, na jehož území bylo zboží dodáno.

129. Pokud by tedy právo tohoto členského státu nestanovilo pravidla pro určení zvláštní příslušnosti, může být žalovaný, týká-li se žaloba všech dodání, žalován u soudu kterékoli z míst dodání podle volby žalobce.

130. S přihlédnutím k těmto skutečnostem navrhuji odpovědět na otázku položenou Oberster Gerichtshof tak, že čl. 5 bod 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 se použije v případě více míst dodání, bylo-li zboží, tak jak bylo dohodnuto stranami, dodáno na různá místa na území pouze jednoho členského státu. Týká-li se žaloba všech dodání, otázka, zda žalobce může žalovat žalovaného u soudu místa dodání podle své volby, nebo výlučně u soudu jednoho z těchto míst, spadá do vnitrostátního práva členského státu, na jehož území bylo zboží dodáno. Nestanoví-li právo tohoto státu žádná pravidla pro určení zvláštní příslušnosti, žalobce může žalovat žalovaného u soudu místa dodání podle své volby.

IV – Závěry

131. S přihlédnutím k předcházejícím úvahám navrhuji Soudnímu dvoru odpovědět na předběžnou otázku položenou Oberster Gerichtshof následujícím způsobem:

„Článek 5 bod 1 písm. b) nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech se použije v případě více míst dodání, bylo-li zboží, tak jak bylo dohodnuto stranami, dodáno na různá místa na území pouze jednoho členského státu. Týká-li se žaloba všech dodání, otázka, zda žalobce může žalovat žalovaného u soudu místa dodání podle své volby, nebo výlučně u soudu jednoho z těchto míst, spadá do vnitrostátního práva členského státu, na jehož území bylo zboží dodáno. Nestanovíli právo tohoto státu žádná pravidla pro určení zvláštní příslušnosti, žalobce může žalovat žalovaného u soudu místa dodání podle své volby."